

POPOTNIK.

List za šolo in dom.

Izhaja 10. in 25. dan vsakega meseca, ter velja za celo leto 3 gid., za pol leta 1 gid. 60 kr. — Posamezne številke dobivajo se po 15 kr. — Na anonimne dopise se ne ozira. — Rokopisi in na oceno poslane knjige se ne vračajo. — Spisi in dopisi naj se blagovoltljivo pošiljati (frankirani) uredništvu; naročnine, oznanila in reklamacije pa upravništvu: Reiserstrasse 8 v Mariboru. — Za oznanila plačuje se od navadne vrste, če se enkrat natisne 15 kr.

Vsebina. Na kaj se ima poučevalna delavnost ozirati itd. itd. — O gluhonemih. — Marka Fabija Kvintilijana govorniški pouk. — Listek. — Dopisi. — Razne stvari. — Spremembe pri učiteljstvu. — Listnica. — Inserati.

Na kaj se ima poučevalna delavnost ljudske šole ozirati, kolikor se dotika zdravoslovja (zdravstva)?

Spisal Armin Gradišnik.

Največje človeško posveto blago je zdravje. Dolžnost vsakemu človeku je torej, da resno čuva ta svoj najdražji zaklad. Kakor pesameznik, tako pa je zavezana tudi država, da z budnim očesom vsikdar pazi na vse, kar bi moglo rušiti telesno čilost svojih članov. Telesno krepak in čil narod, to je državi najjačji kapital. To istino uvaževali so tudi naši državni zakonodajalci. Visokega ministerstva za uk in bogočastje ukaz z dne 9. junija 1873. l., štev. 4816 veléva ljudskim šolam, vzlasti na higieno v učilnicah pozornim biti. Šola more v zdravstvenem obziru le negativno upljivati, nje delo more biti v to svrhu le obvarujoče (prophylaktično).

Človek preživi precejšen del svojega življenja v šolski izbi. Dolgo mu je v premnogih slučajih učitelj jedin svetnik, jeden odkritosrčen dobrotnik. Umevno je, da pravi učitelj more za dōbe šolske kaj mnogo vpljivati na učečo se mladino. Ta vpljiv pa se mora pravočasno ter na pravem mestu uporabljovati.

Mi učitelji ne smemo umanjkatj, ob vsakej priliki, ki se nam nudi, po primernih napotkih gojence naše opozoriti na dolžnosti, ki je ima vsak človek napram svojemu telesu, ako hoče, da si bo le-tó ohranil krepko in zdravo. V to pa se razumnemu učitelju ponuja prav dosti prilik!

Učence naj že prav zgodaj opozarja na opasnosti, ki preté našemu zdravju, našemu življenju. Ob priliki, ko se učitelj pri nazornem nauku razgovarja s prvenci v jedéh in pijačah, omenjal jim bode, kako slabo pripravljene jedi — to velja osobito o kruhu — ne ugajajo človeškemu zdravju, pripovedoval jim bode o škodljivosti nezrelega ovočja ter jim zabičil, da naj pač nikoli ne okušajo sadú, kojega ne poznaja (to slednje veljá posebno o volčjej črešnji), omenjal bode, kakó silno opasno da je, vroč (pregret) piti, kak strup je žganje za otroke i. dr. — Na višjej stopinji naj se otroci korenito seznanijo z najnavadnejšimi strupenimi rastlinami. Zato naj bi imel vsak šolski vrt poseben prostor za otróvne rastline. Tudi strupene gobe naj se pokažó otrokom ter pové naj se jim, po čem se osobito razlikujejo užitne

glive od strupenih. Vsaj je znano, da se na kmetih često otrovajo cele obitelji po vžitku strupenih gliv! — Ko se učitelj razgovarja z učenci v vzduhu (zraku) in njega sestojnih delih, takrat jim bode pač živo predočeval, kako nujno potreben nam je čist zrak, kakó intensivno nam tak oživlja ves krvni obtók i. dr. Pri tej priliki bode odgojitelj opozarjal svoje gojence na veliko važnost pridnega prezračevanja človeških bivališč. Vzlasti v tem oziru naj bi učitelji storili svoje! Koliko kužnih bolezní, koliko nadlog bi se lahko odvrnilo, ko bi priprosti ljudje le bolj prezračevali svoja stanovišča ter kaj bolj gledali na — snažnost!... Snažnost, kolikanj lepa lastnost, in vendar tolikanj zanemarjena in pogrešana! — V šoli naj snaga vlada povsod in vsikdar. Učenec nima le vseh svojih del snažno opravljati, marveč on sam mora pred vsem snažen biti. Če uže dom na otroke ne gleda, naj vsaj šola potrebno ukrene. Pedantizem ni nikjer dober, a v očigled snažnosti je učitelj napram svojim učencem — vsaj po mojem mnenju — lahko malo pedantičen. Ne bode škodovalo, pač pa hasnilo. Otrok — od doma še takó zanemarjen — bode polagoma prihajal očiščen v šolo. Volja učiteljeva je zmagala, otrok se je udal, pri tem pa navadil, umivati, česati se... In to kaj velja! Kaj pa je vsa vzgoja, v čem pa obstoji, če ne največ v navadi? — Navadimo torej svoje gojence snažnosti. Napotimo je, da se bodo brižno čistili! Povejmo jim često, kako potrebno je, da se vsa koža našega telesa večkrat umije, razložimo jim korist kopanja, a ne zamudimo svariti jih pred kopanjem v globokih vodah itd. Tudi naj se otrokom pové, kako gré ravnati z utopljenici. — Otroki naj se posebno dobro poučujejo o čutih. Oni nimajo le vedeti, kako posamezni čuti delujejo, ampak v svesti si morajo biti, česa je treba, da redno funkcijunujejo ter kaj se ima opustiti, da katerega teh plemenitih ustrojev ne okvarimo. Učitelj naj svojim učencem vse pové, kar more škodovati očem (v višjih skupinah se jim razloži yraynava naóčnikov ter njih korist in potreba), s čimur pridemo lahko ob sluh, kaj nam zamore ugonobiti vónj (tu naj učitelj otrokom zabičuje, da ne gre ostro dišečih stvari vohati), kaj okus pokvari itd.

Da bode učitelj — vzgojitelj pa vsestransko lahko čuval nad zdravjem izročeni mu učencev — kolikor pač to v šoli gré — ter da bode po svojih gojencih lahko tudi vpljival na zdravstvo **zvuunaj šole**, — potem mu je treba ozbiljnega studija děl, razpravljajočih higieno občno in šolsko, anatomija in fizijologija človeškega telesa mu ne smeti neznani biti... Privélo bi me predaleč ter prekoračilo bi meje prostora, ki sem ga določil tem črticam, ko bi hotel navesti vse, česar bi bilo v znanstvenem oziru učitelju treba, da bi mogel spolniti, kar higiena tirja.

A naj omenim le še toliko, da bi vsa učiteljeva izkušnost, vse njega higienično znanstvo ter vsi še takó dobro podprti nauki pri šolski mladeži z ozirom na zdravoslovje izvan šole imeli le pičel vspeh ali pa čisto nobenega —, ako bi se življenje in vse vedénje učiteljevo ne skladalo z razglašeniimi nauki. Učitelj naj bo v vsakem oziru vzgled ljudstvu, mej katerim deluje! Po tem takem mora i vse življenje učiteljevo ustrezati predpisom higiene! Kjer se to godi, tam šola sigurno ne dela zamán za zboljšanje zdravstvenih razmer mej našim ljudstvom!! —

O gluhtonemih.

(Dalje.)

2. *Kako je z gluhtonemimi občevati?*

V občevanju z gluhtonemimi se ne sme nikdar pozabiti, da pogrešajo gluhtomuteci sluh, in da tudi glasno govorjenje nič ne pomaga. Oni morejo le na ustih spoznati, kaj jim hočemo povedati. Zategavoljo je treba, če z gluhtonemimi govorimo, se tako obrniti, da gluhtonem usta in obraz dobro vidi. Tudi ne smemo ničesar (smodke, svinčnika) med tem v ustih držati. Dokler se nas ne navadi, moramo počasno, izrazito, in kolikor mogoče, v kratkih stavkih govoriti.

Kdor ni vaje občevati z gluhtonemimi, zdi se mu njih govorjenje neumljivo, zaradi svoje enoličnosti v naglašanju vrh tega ostudno. To pa le nekaj dni. Kmalu se privadi njegovemu glasu in se prepriča, da ni tako težko sporazumevati se z njim, kakor se mu je zdelo.

Isti, ki imajo gluhtoneme v uku ali službi, naj je varujejo, da je drugi ne dražijo. Poučen gluhtonem ni zloben, je dober, krotek in pohleven, da-si tudi rad preobčutljiv. Če se pa mnogokrat tam, kjer bi znabiti mi rekli: „Pojdi, na miru me pusti“, gluhtonem že stogoli in dražilec pest pokaže, pride od tega, ker je reven na izrazih in ne tako spreten v rokovanju jezika, kakor slušječ človek; z telokretom lažje in hitreje izrazi svojo nevoljo, kakor z jezikom.

V gluhtonemih biva nekakšen nagon do potovanja*). Sluha pogrešajoč, bi rad z očmi vse preiskal in ves svet pregledal. K temu še pride, da najdejo gluhtonemi na svojem potovanju vedno dobrotnikov. Kako lepo pa je, biti dobrotljiv in usmiljen, je prevelika radodarnost gluhtonemim mnogokrat na kvar, ker lahko postane iz pridnega rokodelskega učenca ali pomagača, len postopač ali pohajajoč berač. Gluhtonemim se toraj naj potovanje po svetu, če ni potrebe, zabranja.

Zaradi njihovega nedostatka se mora gluhtonemim marsikaj prezreti, prizanesti in odpustiti. Zato so prošeni tisti, ki z gluhtonemimi živé, da imajo z njimi potrpljenje, jim pomagajo, je poučujejo, je varujejo goljufige in slabih tovaršij, in s krščansko ljubeznijo z njimi ravnaajo. „Kar ste najmanjšemu izmed mojih storili, ste meni storili, pravi Gospod!“ Ne moremo se stvarniku boljše zahvaliti za petero zdravih čutov, kakor, če se za tistega, kateremu eden manjka, potegnemo in ga podpiramo, kadar to za dobro in koristno spoznamo.

3. *Katere dolžnosti in pravice ima gluhtonem kot državljan?*

Gluhtomuteci, ki niso slaboumni, imajo, zlasti če so se v kakem zavodu obrazovali, iste dolžnosti in pravice, kakor polnočutni državljeni. Oni so za svoja dejanja zakonu odgovorni. Svoje premoženje smejo sami oskrbovati in z njim

*) Gluhtonem deček 15. let, kateri se je na našem zavodu poučeval, je prišel lani v Brežice kot krojaški učenec k nekemu mojstru. Ker se je baje tam z njim strogo postopalo, ušel je mesca novembra ter potoval pri slabem vremenu čez Kozje in Poličane v Maribor. Iz Maribora se je poslal mojstru nazaj. Mesca marca letošnjega leta spet pobegne in potuje v debelem snegu v Ljubljano nekega mojstra iskat, kateri je iz istega kraja, kjer je deček, doma. Ker ga pa v velikem mestu ne najde, vrne se, in se napoti v Maribor, kamor je po šdnevnem potovanju dospel.

razpolagati. Dovoljeno jim je v zakon stopiti, pogodbe sklepati, oporoke (testamente) napravljati, pred sodnijo pričati, sploh se kot ravnopravni državljani gibati. Seveda uživajo gluhomutci svoje državljanske pravice tam pa tu z malimi pridržki, kateri so z ozirom na njihov nedostatek potrebni.

Državljski zakon (Bürgerl. Gesetzbuch) določuje gledé samostojnosti gluhonemih v § 275: „Gluhomutci, če so h krati bebasti, ostanejo zmirom pod oskrbništvom; če so pa z nastopom 25. leta sposobni, svoje posle sami opravljati, se jim ne sme brez njihove volje postaviti oskrbnik, a pred sodnijo naj ne pridejo brez zagovornika.

Gledé pričanja po gluhonemih pri oporokah predpisuje naveden zakon v § 591: „— — — — brezutei, slepei, glušči, mutci ne morejo biti priče pri oporokah“. Pod besedama „glušči in mutci“ so brez dvombe razumevati gluhomutci.

Biležniški red z dne 25. julija l. 1871 določuje v § 61, pod katerimi pogoji sme gluhomutec biležniške naredbe sklepati: „Če je biležniška naredba delati z mutcem ali gluhomutcem, kateri zna brati in pisati, mora mutec ali gluhomutec biležniški spis sam prebrati ter na spis lastnoročno zapisati, da ga je prebral in našel, da je po njegovi volji. Ako pa ne zna brati in pisati, se morate poklicati dve priči, katerima zaupa in kateri umeta nja telokretno govorjenje. Razumi li mutec ali gluhomutec telokretno govorjenje, tega se mora prepričati biležnik s poskusi, ki se ne tičejo predmeta, v istem biležniškem spisu razpravljanega.“

Razen teh je v zgoraj navedenem biležniškem redu še nekaj drugih, gluhoneme zadevajočih določeb, ki so pa manj važne. Gledé tirjatve, da mora gluhomutec biležniški spis „sam prebrati ter na spisu lastnoročno zapisati, da ga je prebral in našel, da je po njegovi volji“ moram omeniti, da se bo redko kedaj kak gluhomutec našel, ki bi razumel biležniški spis, pisan v navadnem uradnem slogu. Treba bo tedaj, mu spis in nja določbe še posebno, in sicer prav priprosto raztolmačiti.

Kar se tiče samostojnosti gluhonemega, so določbe zakona zelo svobodne. To je prav lepo, ali skušnja uči, da za gluhonemega ni zmirom koristno, če sme vedno po svoji glavi ravnati.

Nekateri gluhomutci so premalo štedljivi, drugi se zopet dadó lahko prekaniti in ogoljufati. Iz teh in še mnogo drugih vzrokov so gluhomutci navadno vse življenje pod vodstvom in varstvom kakega dobrega človeka, katerega jim postavi, če tudi z njihovim dovoljenjem, nadoskrbniška gosposka.

Zgodovinska črtica o obrazevanju gluhonamih.

Gluhoneme so imeli tudi narodi starega veka, kakor jih ima dandanes vsak narod. Za njih izobrazbo se pa do konca 15. stoletja ni nič storilo; prepustili so se svoji žalostni osodi. Koncem 15. stoletja jeli so poučevati in izobrazovati razumniki, zlasti duhovniki in zdravniki, posamne gluhomutce imenitnejših in premožnejših rodbin. Koncem 18. stoletja so nastale prve gluhonemnice. Od leta 1828. naprej delalo se je in se dela na oprostitev, vsopršbo in zboljšanje metode in na to, da bi postal pouk gluhonemih občen, vsem za pouk sposobnim gluhonemim otrokom pristopen. Tedaj razločujemo v zgodovini izobrazovanja gluhonemih (ako računimo tudi predpoučevalni čas), štiri dobe:

I. Gluhonemi so bili, a ostali so brez vsega pouka (do konca 15. stoletja); II. Posamni gluhonemi imenitnejših rodbin so se poučevali (od konca 15. do konca 18. stoletja); III. Gluhonemi se poučujejo v posebnih zavodih, gluho-nemnicah (od konca 18. stoletja do leta 1828.); IV. Dela se na vzboljšanje me-tode in poobčenje pouka, (od leta 1828. do današnjega dne.)

I. doba.

Od ? do konca 15. stoletja.

Gluhonemi so bili, a ostali so brez pouka.

Pri izhodu Izraelcev iz Egipta bilo je med njimi mnogo gluhonemih. (Mojz. knjiga modrosti X. 21.) Ker se je z reveži menda slabo postopalo, dal je Mojzes prepoved: „Ne preklinjaj gluhega!“ Mojz. III. knjig. 19. odl. 14. vrsta.

Tudi Davidu so bili gluhonemi znani; moral je celo dobro poznati ne-dostatek njihov in njih žalostno osodo, ker zdihuje v pesni pokore ps. 37, 14. in 15. vrst: „Biti moram, kakor glušeč, ki ne sliši, in kakor mu-tee, ki ne govori, in biti kakor tak, ki ne sliši in nima ugovora v svojih ustih.“

Modri Salomon opominja zakonodajalce v pregovoru 31., 8. in 9. vrsta: „Odpri svoja usta (potegni se) za mutee ter v zadevah vseh, ki so zapuščeni“.

Izaia prorokuje: Glušči bodo slišali.

V sv. evangeliju beremo: Jezus je šel iz krajev Sirskih in je prišel skoz Sidon k Galilejskemu morju, sredi krajev Deseto-mestja. Pripeljajo mu gluhega in mutastega, in ga prosijo, da naj položi roko nanj. In ga je vzel izmed množice na stran, in je utaknil svoje prste v njegova ušesa, oślinil ter se dotaknil njegovega jezika, pogledal v nebo, zdihnil in mu rekel „efeta“, to je „odpri se“. In kar odprla so se mu ušesa in razvezala se je vez njegovega jezika in je prav govoril. — Ljudstvo pa se je čudilo, rekoč: Vse je prav storil, gluhim je dal slišati in muta-stim govoriti. Luk. 7, 31—37.)

Navedene vrste iz sv. pisma nam kažejo, da so že Izraelci spoznali, kako reven, omilovanja vreden, pomoči in podpore potreben, da je gluhonem človek.

Tudi Helenci so imeli gluhoneme, a odrekli so jim sposobnost za uk in duševno pobaženje. Veliki zdravnik Hipokrat (460—377 pred Kr.), pa najslovitejši modroslovec Aristotelj (384—322 pred Kr) sta učila, da niso gluhomuteci za uk, ker pogrešajo onih čutov, kateri v poučevanju najbolj poslu-jejo, namreč sluha in govora. Služiti morejo gluhomuteci le pri tajnih opravi-lih, (katera so se opravljala bogovom na čast.)

Isto tako so se pri Rimljanih nahajali gluhonemi. Pravega razuma in sposobnosti, da bi se mogli izobrazovati, jim pa tudi Rimljani niso pripoznavali. Samo v obrazovnih umetnostih, kiparstvu in slikarstvu, napredovati, so jih smatrali sposobne. V teh strokah so se zato smeli poučevati in izobražati. In nekateri so tudi dobro napredovale. Plinij n. pr. omenja v svoji knjigi prirodopisja str. 354 gluhonemega Kvintij Pedija, ki se je gluš porodil. Mesala,

da bi kaj o govorništvu sestavil, ker sem dobro vedel, da so najslavnejši pisatelji obeh jezikov zapustili potomcem mnogo izvrstnih spisov, ki v to stroko spadajo. Pa prav ta vzrok, s katerim sem mislil lože oproščenje svojemu izgovoru dobiti, je one še bolj vzpodbujal, češ da je izvolitev med različnimi mislimi prejšnjih in nekaterimi celo med seboj nasprotnimi težavna, tako da mi se je opravičeno zdelo pričeti delo, ako ne, da iznajdem kaj novega, vendar natančno presodim staro. Čeprav me ni tako prevzelo zaupanje, da to, kar se je zahtevalo, zvršim, kakor sramota, če prošnjo odrečem, sem je vendar, da-si se je gradivo bolj obširno kazalo, nego se je od dela zahtevalo, radovoljno prevzel, deloma da bi svojim največim dobrotnikom polno hvaležnost izkazal, deloma da ne bi na navadno pot zabredel in na zadnje še po tujem sledu korakal. Kajti drugi ki so govorništvo opisali, so skoraj tako pričeli, kakor da bi v vsaki drugi stroki znanosti izurjenim še le končno zadnji kamen zgovernosti položili, bodi si da so malostne vede, katerih se preje učimo, prezirali, bodi si da so menili, da ne spadajo v njihov delokrog, ker so naloge v poslovanju razdelene, bodi si da so, kar je najlože, menili, da za duševni trud v rečeh, ki so sicer potrebne, a zyunajnosti prikrite, ni hvale, kakor se zgornji del poslopij vidi, temelj je pa skrit. Jaz pa, ker menim, da je vsaka reč, brez katere govornik postati ne more, z govorništvom v zvezi, in da se k dovršenosti v nobeni reči ne da priti, če se ne položi temelj, se ne bom branil z onimi manjšimi reči se pečati, ker če te zanemariš, tudi večje ne nastanejo; nič drugače kakor da mi se govornik v vzgojo izroči, bom začel njegovo učenje od kraja vredjevati. In to delo posvečam tebi Marcele Viktorij, katerega sem smatral naj bolj vrednega tega dokaza vzajemne ljubezni med nama, ne samo ker si mi zelo prijazen, ampak tudi izvanreden čislatelj ved, pa ne samo zaradi tega (če prav je i to mnogo), temveč ker mi se je zdelo, da bodo pri vzgoji tvojega sina Gete, ki je že v deških letih očitno bister duh pokazal, knjige zelo koristile, katere sem nameraval, rekel bi, celo od prvega pouka skozi vse stroke, ki le količkaj bodočemu govorniku koristijo, do dovršenosti onega dela dovesti; in še bolj zaradi tega, ker sta z mojim imenom že dve knjigi o govorništvu znani bili, katerih pa jaz nisem niti na svitlo dal niti v ta namen sestavil. Prvo namreč, ko sem bil dva dni govor imel, so robovi, z dovoljenjem zapisali, drugo pa so bili dragi mladenči iz prevelike ljubezni do mene gotovo v več dnevih skrivaj zapisali, kolikor so bili mogli z beleženjem doseči, in so jo z nepremišljeno častjo izdave med ljudstvo spravili. Zatoraj bo tudi v teh knjigah nekaj ravno istih reči, mnogo pa izpremenjenih zelo mnogo pridejanih, vse pa lepše sestavljene in kolikor bom mogel, dovršene. Pa le onega napravimo s poukom dovršenega govornika, ki zamore to kot poštenjak postati; zategadel zahtevamo od njega ne le izvanredno govorniško vzmožnost, ampak tudi vse duševne vrline. Kajti tudi temu ne bi pritrdil, da se mora napotek za pravo in pošteno življenje (kakor so nekateri menili) modrijanom prepustiti; ker pravi državljan in za državno in zasebno upravo sposoben mož, ki zamore mesta s svēti vladati, s postavami učvrstiti, z rabsodbami popoljšati, ne more v resnici nikdo drug biti, nego govornik.

Vsled tega so, da-si bom, kakor priznavam, nekatere stvari porabil, ki se nabajajo v knjigah modrijanov, one vendar po mojem mnenju prav resnično

moje stroke in spadajo prav za prav v govorništvo. Kdor dyomi, da je tam, kjerkoli se zahteva duševna moč in obilnost besedij, baš govornik na svojem mestu, ako li je treba prav pogostokrat govoriti o pravičnosti, hrabrosti, zmernosti in enakih rečeh, tako da se dá jedva kaka pravna stvar najti, katere se ne bi tikalo jedno ali drugo teh vprašanj? in te stvari dajo se tolmačiti samo z iznajdenostjo in zgovernostjo. In to je povzročilo, da so se, kakor Cicero¹⁾ čisto odkritosrečno priznava, ravno isti možje, kakor po naravi združeni tako tudi po opraviilu zvezani, modrijani in govorniki imenovali. Pozneje se je zanimanje razcepilo in po malomarnosti se je zgodilo, da je na videz bilo več otrok. Kajti ko se je začel govor plačevati in se je sklenilo, korist zgovernosti zlorabiti, opustili so govorniki skrb za šege, ki so kot lepe veljale. Ona pa (zgovernost) zapuščena je služila slabejim talentom v plen. Potem so se nekateri, ko je bil trud za dobro govorjenje zanemarjen, vrnili k vzgoji duha in določitiy pravil za življenje, kot boljšemu delu, ako bi se deliti dalo; vendar so si ošabno ime pridejali, da naj bi se le oni za modrost vneti imenovali, katerega imena niti največi vojskovodje, niti tisti, ki so se v posvetovanju najvažnejših reči in v upravi cele države slavno obnašali, nikdar niso upali za se zahtevati. Kajti hoteli so raji najboljše izvesti, kakor obljubiti. Da so pa mnogi izmed starih učiteljev modrosti lepe reči učili in kakor so učili, tako tudi živeli, rad priznavam; v naši dobi pa so bile v premnogih pod tem imenom največe hudobije skrite. Kajti oni se niso trudili, da bi se zaradi krepostij in svojega delovanja modrijani imenovali, ampak zakrivali so najgrše vedenje s čmernim obrazom in obleko, ki se je od drugih razločevala.²⁾ To pa, kar se kot modrosti pristno prideva, razpravljamo vsi na vse strani.³⁾ Kajti kdo ne govori o pravičnosti in poštenosti, in če bi bil tudi najhudobnejši človek? Kateri celo izmed kmetov ne preiskuje nekoliko vzroke prirodnih pojavov? Pravi in različni pomen besedij pa mora itak biti vsem, ki se za govor brigajo, skupna skrb.⁴⁾ Te stvari pa bode govornik i najbolje vedel in o njih najbolje govoril; in če je kateri kedaj dovršen bil, vendar pravila za krepost ne bi iskali v šolah modrijanov.

Sedaj je treba vrniti se nekoliko k onim pisateljem, ki so se zapuščenega kakor sem rekel, govorniškega dela, zlasti boljšega polastili in ga kot našo lastnino nazaj zahtevali, ne da bi rabili njihove iznajdbe, ampak da pokažemo,

¹⁾ Cic. de orat. III, 15.

²⁾ Modroslovje se pri Rimljanih ni samostalno razvilo. Z različnimi filozofskimi sistemi Grkov so se seznanili po grških učiteljih modrosti in zgovernosti, ki so iz Grecije v Rim dohajali. A pravim domoljubom, n. pr. Katonu so se ti nauki za državo zelo nevarni zdeli, ker zahteva pečanje z modrovanjem samotno življenje, kar je rimski državni ideji nasprotovalo, in je samopašno. Zaradi tega so bili grški-filozofi in retorji večkrat po sklepu starešinstva iz Rima izgnani. Pravi poštenjaki so je tudi zavoljo tega sovražili ker onih krepostij, katere so v prelavanjih slavili, niso imeli (Gell. VIII, 7).

³⁾ To pa, kar se modrosti kot pristno prideva, razpravljamo vsi na vse strani. Tedaj je poseben poklic kakor oni grških učiteljev modrovanja nepotreben.

⁴⁾ Prvotno je bila filozofija, kakor poroča Diogen Laërtski III, 56, jednotna, obsegajoča samo naravoslovje, potem sta, S,krat etiko, Platon dialektiko, pridejala. Etika (nравnost) obsega pouk o največem dobru, o krepostih in dolžnostih, fizika raziskuje početek vesoljnega sveta; in dialektika poskuša s pravo metodo resnico najti in jo s pomočjo pojmov razjasniti.

da so se oni tujih poslužili. Govornik naj bode toraj takošen, kakoršen se more v resnici moder imenovati; ne samo v nevarnosti dovršen (kajti to ne zadostuje po mojem mnenju, da-si ravno se nahajajo ljudje, ki drugače mislijo), ampak tudi v znanosti in vsej govorniški vzmožnosti. Mogoče da do sedaj še ni bil nobeden tak, težiti mi je vendar za dovršenostjo, in to je tudi večina starih pisateljev storila, ki so, da-si so menili, da se še nobeden ni izkazal modrega, vendar pravila modrosti spisali. Kajti dovršena zgovornost je gotovo nekaj vredna in narava človeškega duha ne ovira pota do nje. Če se pa ona komu ne posreči, bodo vendar oni dalje prišli, ki bodo težili po dovršenosti, kakor oni, ki vže preje obupajo, da dosežejo zaželeni cilj ter takoj na najnižji stopinji obstojé.

Torej bo treba tem bolje za oproščenje prositi, če ne bom samo onih manjših, ampak tudi pričetemu delu, potrebnih rečij izpustil. Prva knjiga bo namreč obsegala to, kar spada v retorjev posel. V drugi knjigi bom razpravljaj prvi pouk pri retorju in vprašanje o bistvu zgovornosti. Potem bom napisal pet knjig zaporedoma o iznajdbi, ker s to je v zvezi tudi razporedba (dispositio), štiri o govorniškem izraževanju, h kateremu spada učenje na izust in prednašanje. Potem bo sledila knjiga, v kateri bom imel govornika samega poučevati, da razložim, kolikor bo moji slabi moči mogoče, kakošen mora biti njegov značaj, kako treba pravde vzprejemati, učiti se⁷⁾ jih ter voditi, katere vrste govor je potreben, kedaj naj neha javno braniti, in kaj je potem početi.⁸⁾ Med vse to bom vpletal, kakor bo prilika zahtevala, način pouka, kateri ne seznanja učencev samo z vedo onih, katerim samim so nekateri ime umetnosti dali, in (če smém tako reči) celo pravo bistvo govorništva razpravlja, ampak zamore tudi zgovornost pospeševati in moči krasrореčnosti pomnožiti. Kajti večkrat vničijo one suhoparne učne knjige zbog prevelikega prizadevanja do natančnosti vse, kar je v govoru izvrstnega, posušijo vso živahnost duha in odkrivajo kosti, ki se morajo, kakor so potrebne in se z lastnimi kitami gibljejo, ravno take z mesom pokriti. Zato jaz nisem hoteč vse na kratko razložiti, v te dvanajstere knjige samo onega dela vsprejel, kakor večina drugih, ampak vse zbral, kar sem zmatral koristno pri poučevanju govornika. Kajti če bi vse, kar se da o vsaki stvari povedati razpravljaj, bilo bi delo brez konca in kraja. Vendar je treba to najprej zabeležiti, da pravila in knjige nič ne opravijo, ako jih narava nepospešuje. Torej bi onemu, ki ne bo duševno dobro nadarjen, te knjige ravno toliko koristile, kakor one o poljedelstvu nerodovitnim pokrajinam. So pa tudi še nekateri drugi prirojeni pripomočki, kakor glas, močna prsa, zdravje, značajnost, lepota; če so pa ti v majhni meri dani, se dajo z razumnostjo pomnožiti, včasih pa manjkajo tako, da celó blage lastnosti duha in

⁷⁾ V dvanajsti knjigi (pogl. 8, § 2) graja Kvintilijan malomarne govornike, ki se niti za to ne brigajo, o čemur se pravda vrti — ubi litium cardo vertatur.

⁸⁾ V pojasnenje teh besed svetuje Kvintilijan v dvanajsti knjigi (pogl. 11, § 3) govorniku, da naj preje neha pravdati se in javno braniti, nego začne telesna moč pojemati. Bolje je to delo opustiti in se z nepoškodovano ladijo v varno luko pripeljati, kakor javno zasmehovanemu biti. Kajti tudi potem še mu bo učenja trud obilen sad prinašal, ako dogodke potomcem poroča, ali kako poučno knjigo spiše ali pa mladini lepe nauke nravnosti predava. Tako je n. pr. Cicero, ko se je bil javnemu delovanju odtegnil, mladenče v zgovornosti poučeval, kakor Celija, Panso, Hircija in Dolabelo.

truda uničijo. Ravno tako tudi to samo ob sebi ne bo nič koristilo brez izvedenega učitelja, brez dolgotrajnega truda in vaje v pisanju, in neprestanem govorjenju o mnogih rečeh. (Dalje sledi.)

Listek.

„Kje domov moj?“

Je-li mogoče se čuditi, da pesen, ki teče takó slavno, ponosno in ljubeznivo iz grla, ne bi postala prava himna národu, ki se drži svoje zemlje z vročo ljubeznijo in nepresegljivo zavednostjo? Vsaj so te besede, ki z enim vzdihom izrekajo, za kar naša srca bijejo vse življenje, vedno jasni znak v zastavi naše nedogledne borbe, ravno tako nekadaš raz obnebja se zareče znamenje z napisom: „In hoc signo vinces!“ V tem znamenju zmagamo, dá v tem znamenju čiste ljubezni do domovine, kakoršno nam razodeva „Kje dom je moj?“ sedaj že čez pol stoletja!

Pol stoletja! Kaj se še v Češkej (in tudi pri nas ni spremenilo v tem času? Doba Jungmanova, — doba današnja! Ničesar nam razlike mej tedaj in danes ne prikazuje takó očevidno, kakor zgodovina pesni „Kje domov moj? Pred petdesetimi leti se je oglasila najpoprej pred majhinim in takorekoč skritim društvom čeških domoljubov, smislim se pri bornej češkej predstavi v nemškem gledišču in danes odmeva vže cela desetletja po čeških pokrajinah, slavno, prepričevalno... Pred petdesetimi leti je bil v Češkej Čeh izjema, pravi Čeh, čudež, danes pa je nezavedni Čeh čudež, znabiti še nekatera izjema, toda ne tako v oči bijoča.

Kakó blaži v tem primerjanju pogled na ta davno minuli čas! Kakó to blaži približati svoj pogled oni dóbi tihega národnega življenja čeških domoljubov, ko je seme močnega národnega razvoja, zasijano z njihovim navdušenim delom, neopazljivo kahilo pod leno se tajajočim snegom zastarelih razmer.

S kakó čarobno močjo prenešen v to minulosť je bil pisatelj, slišajoč o pomenljivem dnevu, ko je Čehom najpoprej zadonelo „Kje domov moj?“ razpravljati častivrednega domoljuba, ki je podaljšal demantovo navdušenost in neumorno delavnost dobe Jungmanove celó za naše čase — Antona Rybička:

Vsako nedeljo je bila naša skrb k popoldanšnjeji naši igri privabiti kolikor možno največ občinstva; a mnogokrat je bila tam že gnječa takó, da smo mi dijaki čakali že davno pred začetkom. Takó je bilo tudi dne 21. dec. 1834. Za prednásanje bila je naglašena najpoprej. Tylova praška „Fidlovačka“. Od tri četrťi na eno, da skoraj od poludne, čakali smo pred glediščem in v gledišču do pol četrťe. „Fidlovačke“ glavni namen je bil kolikor možno najživejše praško življenje — življenje poulično. Vtisi so bili zmešani. V tem je vstopil Strakatý, kakor slepi pevec, ki ga je vodila mala deklina v dolgi suknji, z goslami v rokah in zapel: „Kje domov moj?“ Brzo po prvih glasovih je nastala v gledišču grobna tišina, povsem drugi občutki so se polastili občinstva in ko je Strakatý skončal, bilo je navdušenje občinstva tolikšno, da se je spremenilo v pravo burjo, nezaslišano v češkem gledališču. Pesen namenjena po osodi za češko národno himno, je kar v prvim hipu našla pot v srca češka.

Ta pesen z napevom Škroupovim je pa izišla v „Věnci“, godbenem zborniku, vredóvanem po Chmelenskem in Škroupu, ter se širila po češkej domovini, kjer se je pesen gojila, dokler jo drugo politično probujenje l. 1860 ni spoznalo v javnosti za navdušeno povznašajočo himno češkega národa.

Pouprašate pak, s kakšnim čarom je ta nova pesen tako naenkrat prevzela misli češke? Mislite nemara, da sé srečno umetniško vpeljana napevom?

O nikakor! Toda mi zaslug pesnika in napevoskladca ne znižujemo, zanikaje to domišljijo. Tilova pesen nima posebnostnega tipa češkega niti v mišljenju pesnikovem niti v podobi ali besedi; in če ne potekajo-li besede iz duha narodne poezije češke, ima napev Škroupov kolikor možno še manj narodnega duha na sebi.

Niti sama umetniška vrednost bi ne zadostovala pridobiti pesni tako ne- navadno povznašajoče mesto. Imeli smo tačas od Čelakovskega mnogo poezij večje umetniške vrednosti in odpovedajoče bolj češkemu duhu narodnemu, a podobnih upljivov si ni pridobila nobena z njegovih pesni. To kar je pesem „Kje domov moj?“ nekdo kakor na perutih sokolovih, je velika misel, misel ljubezni do domovine, izražena z najvročejšimi občutljivi in ganljivimi, pripro- stimi besedami takò, da je to razumel ves národ, ker ta pesen je bila izraz njegovih najrazličnejših čutil.

Ni zgolj naključje, da je ravno Jože Kajetan Tyl ta novi Lumir, ki je takò ganil s pesnijo svoj dom. Koga je zamogla osoda določiti k temu drugega nego Kaj. Tyla, ki je s pravo mladeniško ljubeznijo gorel za domovino, čegar bitnost se je takórekoč vsa splivala v sanjavih čutilih narodnih, ki je v svojem narodu, v svoji domovini takorekoč vse oboževal? Ta ljubavna vnetost, to na- vdušeno oboževanje veje iz Tylove pesni kot sanjavajoča idylla, ki je vstrezala duhu mladeniške skromne in sanjarske dóbe, ki si poleg čutil ne drzne misliti tudi na dejanja. Ta pomanjkanje moči in delavne odločbe pa v tej dóbi ni zapreka; je zgolj prirojen priznak. — Se li pak ne bodemo zadovoljevali s tem, da so se po poldrugem stoletju zakrnelosti, nezavednosti, da tudi puste površ- nosti v našem narodu kar goneče budila čutila tako plemenita, tako radostna, takò resnično zlata? Se hočemo mar spodtikati nad tem, ko prebujena ta čutila z neslubečo močjo prošinjajo dolgo stisnjena prsa v očarovanih mislih hotèč razcveteti v polnost, da je kateri z njih gojiteljev z nevidljivim cvetom bil ves prevzet, da se je pogreznil v občudenje njega krasu in strmel nad njim v navduščenju, nemogoč se brzo odtrgati, da bi pomislil „kakò bo sé sadom in se- menom?“ Ne, nikakor ta dóba prve ljubezni naj bo privoščena našim očetom, naj bo poblagoslovljena! Kakor vse, kar je krasnega na svetu, je tudi ona do- spela h koncu, je se razcvetela, docvetela. Ne preveč dolgo in prosto guganje postalo je anachronizem; a v živem, z bojem za življenje se nadaljevajočej lite- raturi samo guganje Tylovo ni ubranilo se občutljivemu upadku; toda pesen: „Kje domov moj?“ nam naznačuje njega visočino in je njegov slavni spominek.

Vsaj je nad tihi sanjarski zgolj ljubezni kipeči duh nje prava apotheoza, óne golobiče nježnosti (mirnosti), ki ostane zmiraj najganjlivejši črta našega narodnega značaja kot s svojo nježnostjo takò plemenitostjo, značaja, ki se nam ne da odrekati in ki je temu národu, drugače detečjemu takò nedolžno žarila iz oči, dokler nam novi boj ni napravil nove vraske na nadepolno čelo. Kajti dosti prerano je kruti boj skončal blaženo detinstvo, brzo je bilo treba moč- nejših ramen k jačjej delavnosti in prišel je ognjeni Slovak, pogledal na brez- skrbne sanjarije pri nas in zagromel z drugo pesnijo, ki je k vročemu našemu čutilu pridodal kljubovalno moč. Od tè dobe je Tylovo „Kje domov moj?“ in Tomašikovo „Hej Slovani!“ krepko spojeno v naših ustih in sreih, te pesni se srečno dopolnjujeta, so prava zrcala naše notranjosti. In ko zasmeh in zavist vsakdanje borbe ne prenehajo z drzno roko iz misli češko iztrgati jasno nav- dušenje, dragotino za dragotino, bodi nam čisti, tihi mir domoljubne idealnosti v Tylovi pesni kot podpora k novemu vzletu visoko nad pozemeljske nižine in močaline v jasni ether narodnih, ljudskih idealov.“

Takò V. V. Zelený. Pesen Tylova je prevedena skoro na vse slovanske jezike tudi na slovenskega in kaj navduščevalno jo poje tudi naša mladež:

„Kje dom je moj?	Povsod bujni, jari cvet
Sava teče po ravninah,	Zemeljski raj to na vglad,
Drava dere po pečinah,	In to je slovenska zemlja

Na Slovenskem dom je moj!

—kl—

Dopisi.

Iz Ruš, 19. avgusta. — Rojstveni dan presvitlega cesarja praznoval se je pri nas jako slovesno. Teden poprej so se na poziv nadučitelja g. Leske-ta zbrale p. n. ruške dame ter ustanovile poseben odbor za pobiranje doneskov za šolsko veselico. Pobiranje se je obneslo tako nepričakovano dobro, da smo zamogli prirediti veselico, kakoršne v mnogo večjih krajih ni videti. Vsa ruška gospoda, skoraj vsi naši kmetje in tudi naši poletni gostje darovali so mnogo v to svrhu.

Ko je dan veselice napočil, bilo je že vse pripravljeno. Ob devetih zjutraj brala se je v domači cerkvi slavnostna božja služba s hvalno pesnijo, po kateri so učenci navdušeno zapeli cesarsko pesen. Po končani božji službi zbrali so se učenci v šoli, kjer se jim je pomen te slavnosti razložil ter kratek životopis Nj. veličanstva dodal. Ob 11. uri podali smo se s vsemi učenci spremljani z domačo 10 mož broječo godbo k mesarju g. Muleta, kjer so bile mize za obed že pokrite. Več gospodinjin gospej iz odbora postreglo je otrokom z juho, mesom in dvojno prikuho in v razmerno kratkem času bilo je do 240 otrok s popolnim obedom preskrbljenih.

Po obedu odrinili smo z učenci, godbo in mnogobrojnim prebivalstvom v bližnji gozd, kjer je bila na posebno za to slovesnost pripravljenem oltarju krasno okinčana cesarska podoba, buffet ter mnogo miz in klopi za došle goste. Celi prostor bil je okrašen z avstrijskimi in štirskimi, habsburškimi in bavarskimi zastavami. G. Leske je pozdravil navzoče goste ter končal svoj govor s trikratnim živio klicem na presvetlega cesarja, otroci pa so zapeli cesarsko pesen. Za tem so učenci popevali, telovadili, se prosto igrali ter se radovali, da je bilo kaj. Pri nekaterih igrah delili so se zmagovalcem dobitki, vendar se je delitev tako uredila, da je vsak kako malenkost dobil. Ob času popoldanske južine razdelile so gospe med otroke še mesa, kruha in vina, pred odhodom pa še kave z žemljo. Odrasli pa so se okrepčavali pri buffetu s pivom in raznimi mrzlimi jedili. Na koncu se zahvali učitelj T. v imenu učencev vsem dobrotnikom in dobrotnicam, ki so omogočili tako sijajno veselico. Točno ob 5. uri spremila sta učitelja učence z godbo do šole, ter je potem razpustila vsakega na svoj dom. Veselje in zadovoljnost brala se je otrokom na obrazih.

Odboru naših požrtvovalnih gospej, ki so se toliko trudile za prospeh veselice, kakor vsem dobrotnikom in prijateljem naše šolske mladine, ki so k tej veselici kaj pripomogli, pa bodi na tem mestu izrečena najtoplejša javna zahvala. —c.

Od Voglajne. (Izlet celjskega učit. društva v Št. Juriju ob juž. žel.) Mrtvo je bilo nekdanj učiteljstvo kakor okostje, katero so vezali le suboparni paragrafi šolskih postav. Ideja blažene vzajemnosti utrja mu pa sedaj kite, daje mu kri, življenje. Učiteljska društva pretvorila, preporodila so učiteljstvo. To blagotvorno moč ima tudi naše učit. društvo. Tej misli jasno pritrjujeta izleta, koja je napravilo naše društvo 5. maja v Sv. Pavel v savinjsko dolino in 7. julija v Št. Jurij ob juž. žel., da je pozdravilo svoje brate. Danes mi je govoriti samo o poslednjem izletu. — Kakor v Št. Pavlu, tako pristrčen je bil tudi tu vzprejem. V pozdrav vihrale so nam zastave s tamošnje narodne šole, v pozdrav vili so se na primernih prostorih venci iz živega zelenja in cvetja. „Dobro došli!“ klical nam je napis iznad šolske sobe, kjer se nam je bilo zbirati. V pozdrav stiskali so nam roke ondetni učiteljski tovariši. Od vseh vetrov smo počasi dohajali v izvoljeno središče Št. Jurija.

Ob polu 11. uri prične se zborovanje. Pozdravivši ude šmarsko-rogaškega učit. društ., kateri so se že po svojih društvenih pravilih udeležili našega shoda le kot gostje, izraža naš predsednik g. Brezovnik radost, da se je naše društvo

v taki množini sešlo (bilo je 27 udov prisotnih), predstavi novega uda g. Šaha novocerkveškega učitelja, kojega smo z „živio!“ vsprejeli v svoje kolo. Shod se otvori s petjem. Zapisnik prejšnje seje se odobri. Dopis od okr. šol. sveta oziroma dež. šol. svet se prebere, ki nam naznanja, da nima šolski vodja ob vsprejemu tujih otrok v šolo nikakoršne odločilne besede. Dopis šmarsko-rogaškega učit. društva se priklopi k predlogom. Tretji dopis je bil od predsednika ped. dr. g. Gabrščaka, ki vabi k naročbi ped. letnika.

Na to je nastopil g. predavatelj. „Nekaj nujnega“, besedo učiteljem na uho govoril je g. Gradišnik z izbornim uspehom. Že ta tenorni, krepko zveneči glas, bujni, a vendar čvrsti slog prikupila sta nam takoj govornika, ki je v sveti jezi spletel vrstico ter švignil po onih, kateri rušijo vzajemnost med učiteljstvom, ki z nestvarnimi prepiri po raznih političnih časnikih, ki celo izhajajo iz tabora učiteljstvu sovražnega, trosijo našo neslogo med svet.

Taka osveta škoduje naši sveti stvari, našemu stanu. Kaj lepi aforizmi bliščali so iz njegovega govora: Zavedaj se svoje časti in veljave! Časti samega sebe in častili te bodo drugi! itd. Omenjal je socialni položaj učiteljski ter priporočal posluževati se občanskih političnih pravic, ustavno zajamčenih. Jasno, brez ovinkov, dosledno, moško potezaj se za svoje kolege. Poyšod kažimo vzajemnost, celokupnozti; med nami bodi stanovska učiteljska zaveza, kakoršna je v Hrvatih, Čehih in Nemcih. Kako lepo pa je sklenil: Spolnujmo pa verno dolžnosti do ljube mladine, milega naroda, presvitlega cesarja!

Njegov govor je imel zaslužen uspeh. To je pričalo burno ploskanje poslušalcev in zahvala predsednikova.

Potem so sledili predlogi. Prebere se sklep šmarsko-rogaškega učit. dr., ki pozivlje, da naj isto mi ukrenemo o pospeševanju knjižnice za šolsko mladino, oziroma podpiranju društva, ki bi se polotilo izdavat i omenjeno knjižnico. Vname se živ razgovor, katerega že živega društva naj bi se namreč naše društvo in sploh učiteljstvo oklenilo, da bi srečno izdavalo tolikanj potrebno knjižnico. Debate so se udeleževali gg. Brezovnik, Gradišnik, Jarec, Knaflič. Po ukrepu g. Brezovnika sklene društvo povprašati ped. dr. v Krškem, ako bi bilo volje vsprejeti ta nalog. Tako se je ves zbor skoro z vsem točkami skladal s šmarsko rogaškim predlogom, kojega je podpiral g. Knaflič. Med tem razgovorom počastila sta nas odlična gospoda dr. Ipavec in Ripšl. Prvi nas pozdravi v imenu občine in trga, drugi kot zastopnik kr. šol. sveta. Odzdravimo z navdušenjem.

Po sklenenem zborovanju podamo se vsi zborovalci v obednico k Nendlu. Sedaj smo se še le mogli razbrati in spoznati se neznanci med neznanci in pozdraviti prijatelji prijatelje. Prvi napoj veljal je po slovansko-avstrijanskem običaju premilemu našemu vladarju. Po končanem kosilu vrstile so se raznovrstne napitnice in nagovori. Pozdravljali ste se društvu po svojih načelnikih (Žumar, Brezovnik), pozdravljali smo Št. Jurčane. Ta je napil vsemu učiteljstvu, oni našim bratim Čehom in Hrvatom, tu se je napivalo slovenskim pesnikom, tam našim slovenskim gospem in gospodičinam, tam zopet slovenski pesmi, sedaj raznim gg. učiteljem in gospodoma Ipavcu in Ripšlu zaslužnim za slovenski narod. — Bili so to lepo duhteči raznobojni cvetovi. Vse te ljubke cvetove pa je ovijalo preprijazno zelenje — krasno petje pod večjo roko našega izbornega pevovodja g. Zupana.

A čas je kmalo potekel v prijazni obilni družbi do 40 osob, ki so se prosto, nezvezano, po domače zabavale. Popoldanski vlak je odnesel večino udov celj. učit. dr. na svoj dom. Posloveli smo se s klici: Na svidenje ljubi prijatelji, na svidenje prijazni trg Št. Jurij.

Taka bodi vzajemnost med nami! Naša celokupnost bodi nalik reki, ki naj ljubko zveni o slogi, nje sladkosti, ki naj oznanja našo majhno, a krepko moč! —

Od Gornjega grada. Učiteljstvo iz okrajev Gornji grad, Vransko je imelo dne 11. avgusta t. l. v šolskem poslopiju v Mozirju svojo uradno konferenco pod predsedništvom g. c. kr. okraj. šol. nadzornika Bl. Ambrožiča.

Gosp. predsednik otvoril sejo ob 8. uri s primernim pozdravom ter končuje s trikratnim „hoch“, na Nj. Veličanstvo preljubljenega vladarja, na kar se je odmeval trikratni burni „živio-“ klic po sobi. Po tem je sledila vršitev dnevnega vsporeda. Svojim namestnikom imenuje g. predsednik nadučitelja iz Braslovč g. Jeraja. Zapisnikarjema sta bila izvoljena gg. Zabukovšek in Maršič iz Braslovč. Po prečitanju nekaterih dopisov in naredeb višjih šolskih oblastnij in končanju opazek, nabranih pri nadzorovanju po c. kr. okraj. šol. nadzorniku sledila je obravnava vprašanja: Po katerih načelih se naj učenci obdarujejo in kaznujejo, da se doseže vzgojevalen smoter?*

Poročevalec je bil g. Iv. Kele iz Noveštifte, ter je bila obravnava z vsestranskim odobravanjem vzprejeta.

Morebiti je naš vrli „Popotnik“ sčasoma objavi. O tem vprašanju je poročal tudi g. Farčnik nadučitelj v Polzeli ter je temu predmetu sledila zelo zanimiva debata, katere sta se osobito gg. Meglič (Vransko) in Šorn (Št. Jur) vdeleževala. — O šolskih knjižnicah, je poročal g. Meglič. O tem predmetu se je vsestransko pretresovalo, ter so se skoraj vsi udje debate vdeleževali. Nazadnje se sklene, naj se za letos v šolske knjižnice vsprejmó knjige, katere je g. Brezovnik (Vojnik), oziroma dotična komisija za pripravne spoznal, ozir. spoznala.

O predmetu: Kako bi se dalo proti trpinčenju živine najvspešneje delovati? poročala sta g. Pavlič (Št. Jur) in g. Zabukovšek iz Braslovč. Debata o tem predmetu je bila tudi celo živabna, pri kateri se je osobito g. Reibenschuh (Mozirje) zelo odličoval.

Strokovnjakom v okraj. šol. svet Gornji grad je bil voljen g. Tone Žagar (Gorica), za okraj Vransko pa g. Šorn (Št. Jur).

S tema zvolitvama smemo popolnem zadovoljni biti. V stalni ob jednem knjižni odbor so bili voljeni za Gornji grad gg. Červ, Spende, Dedič in Kele; za Vransko gg. Šorn, Jeraj, Meglič, Farčnik.

Razpravljalo se še je o samostalnem predlogu g. T. Žagarja, naj se izterjanje šolskih glob namesto dostokrat zanikernim županstvom. c. kr. davkarijem izroči. Po nekaj časa trajajočem razmotrivanju se ta predlog z vsemi proti jednemu glasu vsprejme. Ker je s tem bil dnevni red dokončan, zahvali se g. predsednik, gg. referentom in vsem za njihov trud in sklene konferenco ob 1/2 3. uri. Na to se podamo k skupnemu obedu k obče spoštovanemu gosp. Goričarju, ki nam je dobro in po ceni postregel. Omeniti še moram, da se je vršilo pri konferenci in obedu vse kolegijalno, brez vse napetosti in pretiranosti in iz srca bi bilo želeli, da bi se povsod tako godilo! Na zdar!

I. K.

Z Notranjskega, dné 19. avgusta. — Mej našimi severnimi Českimi brati, koji so pretekle dni našo divno domovino sé svojim pohodom počastili, bilo je tudi lepo število (pravijo, da najmanj dve petini) naših tovarišev učiteljev in učiteljic. Malo časa so bili sicer v Postojini mej nami, a zbralo se nas je takoj malo krdelec poprej popolnoma neznanih sotrudnikov, kjer smo si potožili skoro jednako nadlogo, ki tarejo šolstvo in Slovana tú in tam.

Poleg drugih stanov bilo je pri vsprjemu, pri petju v Jami pod vodstvom nadučitelja in g. c. kr. okr. šolsk. nadzornika Thuma in pri slovesu na kolo-dvoru tudi učiteljstvo iz vse Notranjske in še celo z Dolenjske tako častno — obilo zastopano, kakor pri drugih enakih prilikah malokedaj ali pa še nikoli. Ne pa le v Postojini, temveč na vsej progí, kjer so se naši severni bratje po slo-

venskih tleh vozili, storilo je zavedno učiteljstvo svojo dolžnost ter pokazalo, da v istini, kakor se je v Jami po Kalvariji krasno razlegalo, Slovan povsod brate ima. — Na zdar! —k.

Novice in razne stvari.

[Presvitli cesar] je podaril občini Kapla v arveškem šolsk. okraju za povečanje šolskega poslopja 300 glđ. iz zasebne blagajnice.

[Iz c. kr. dež. šolsk. sveta štajerskega.] V svojih sejah dne 28. julija in 11. avgusta je dež. šolski svet vzel na znanje poročila o zavodu Odilije za slepe in o dež. mešč. šolah v Radgoni, Fürstenfeldu in Gradcu, je poklical več učiteljskih oseb v mešč. učit. tečaj, ki se je za l. 1887/88 v Gradcu ustanovil, je izključitev nekega gojenca iz mariborskega učiteljsca potrdil in je izrekel društvu Odilije za marljivo in vspešno gojenje človekoljubnih smotrov svojo zahvalo, ravnatelju zavoda za slepe, Rupertu Zeiringerju pa za trudapolno in vspešno delovanje, svoje priznanje. Na dalje je privolil paralelke, in sicer: za šole v Gradcu, Mariboru, Ljubnem, Eisenerz-u in Fehring-u; šola v Spod. Premstätten-u, št. Martini v sulmski dol., pri sv. Barbari poleg Vurberga, sv. Marjeti na Pes. in Wetzawinkel-u so se razširile, šola v Altenburgu se je javila defin. dvorazrednico, ona na Zel. travniku (Wies) pa definit. četirirazrednico.

[Stritarjevih zbranih spisov] je dokončan I. zvezek, obsegajoč poezije. Izišel je pa že tudi I. snopič II. zvezka, t. j. 9. snopič, s katerim prično izhajati „Pripovedni spisi“. — Prvemu zvezku sta omislila gospoda založnika prikladne, elegantne platnice, ki jim je cena izdelana od najfinejšega platna z zlatimi vtiski za vsak zvezek po 45 kr., od najfinejše francoske polutulečine z zlatimi vtiski po 70 kr.

(Davorin Trstenjak). slovenski pisatelj. O pedesetletnici njegovega književnega delovanja. Spisal Andrej Fekonja. Izdal in založil Anton Trstenjak. Natisnila Kleinmayr & Bamberg. 1887. — 31 strani obsežajoča knjižica, namenjena proslavljenju zasluženega veterana našega, velja 30 kr. in se dobiva pri g. izdajatelju in založniku v Ljubljani. Najpraktičneje je, ako se jih več skupno naroči. — Mi tó času primerno in v gladki slovenščini pisano knjižico svojim čast. bralcem prav topla priporočamo.

[Preveč učiteljic na Francoskem.] V jednej poslednjih sej francoske akademije je Dyardin Beaumetz predložil statistične podatke, koliko izpitanih učiteljic čaka na Francoskem državne službe. Samo v Parizu je sedaj 5000 učiteljic brez službe. Praznih služeb je pa samo 150, pa še od teh so nekatere le za moške. Po vsej Franciji pa čaka 30.000 izpitanih učiteljskih kandidatinj službe.

[V Parizu] je 38 odlično ustrojenih mestnih knjižnic. Mesto oddaje vsakej iz njih na leto po 3000 fr. podpore. Knjige se izposujejo na dom, samo bolj dragocene proizvode treba je čitati v bibliotekah, katere so vsak dan brezplačno narodu odprte od 8.—10. ure večer. Izbor i nakup knjig za dopolnenje knjižnic priskrbuje od mesta postavljeni odbor iz 10—20 členov. V knjižnicah je okolo 120.000 knjig. Poleg mestnih bibliotek je še mnogo privatnih ustanovljenih na principu asocijacije.

[Ljudska naobrazba in šole v Galiciji.] Leta 1885 bilo je v Galiciji 27 gimnazij, v katere je hodilo 11.900 dijakov, 6 realk z 919 dijaki. V tih šolah je delovalo 587 učiteljev. Učiteljsiše bilo je 6 z 626 dijaki in 3 izobraževališča za učiteljice z 526 dijakinjami. Ljudskih šol je bilo 3069, v

katerih je delovalo 7332 učiteljev in učiteljic. Za šolo sposobnih otrok je bilo 712.000, od katerih se jih je udeležilo pouka 399.000. Vкупni stroški za te šole so znašali 1.996.000 gld. Od 6 milj. prebivalcev v Galiciji zna čitati in pisati 675.000 preb., 4.835.000 preb. ne zna čitati in pisati. Od teh jih pripada na Levov 47.000, na Krakovo 23.000. V enem okraju je 45 % analfabetistov, v mnogih celo 90 %.

„Beseda učit.“

Vabilo k zborovanju ptujskega učiteljskega društva dne 1. septembra t. l. ob 11. uri dopoldne v okoliški šoli: Vzpored: 1. Zapisnik in dopisi. 2. Predavanje. 3. Vplačevanje letnine. 4. Nasveti. K obilnej udeležbi vabi odbor.

Spremembe pri učiteljstvu.

Na Štajerskem. Gosp. Fran Atzler, učitelj na Ščavnici (Gornja Radgona) pride v Marenberg in gosp. Jože Zemljčič, učitelj pri sv. Križu nad Mariborom v Ulimije, ne pa na Sladko goro, kakor se je napačno bralo v 11. št. „Popotnika“; na Sladko goro je prišel gosp. Josip Zemlič iz Straden-a. Gosp. Jože Schulman, nadučitelj v Podčetrniku gre za učitelja v Rečico v sav. dolini, gspdc. Maria Fleischer pa je postala učiteljica ročnih del na predmestni šoli sv. Magdalene v Mariboru. — Gosp. Jože Kokolj, učitelj v št. Marjeti pri Rimsk. toplicah je umrl. N. v m. p.!

Listnica.

? v Krškem: Na dopošiljatve brez podpisa se ne moremo ozirati, celo pa ne, ako so le izrezki iz drugih časnikov. — J. K. v N.: Hvala na doposlanem. Vse pride na vrsto. — F. Š. v Št. J.: Nam je res žal, pa kakor vidite, došlo nam je že preje poročilo od druge strani — J. St. v Št. L.: Hvala lepa. Le še večkrat kaj. — A. G. v H.: Čestitam!

Najnovejša slovenska knjiga

za p. n. učitelje, učiteljice in prijatelje šole.

ŠOLSKE DROBTINICE

v petindvajsetletni spomin smrti

A. M. SLOMŠEK-A.

Spisal Fr. Jamšek,

nadučitelj in bivši c. kr. okr. šol. nadzornik v Reichenburgu.

Cena brošuranemu iztisu 1 gld., v platno vezanemu 1 gld. 20 kr., po pošti 10 kr. več. — Naroči se lahko v vsakej bukvarni ter pri založniku

J. R. Milicu,

v Ljubljani, Stari trg, št. 19.